

Remissvar över slutbetänkandet Rättssäker samhällsvård för barn och unga (SOU 2026:8)

Socialdepartementets diarienummer S2026/00236

Institutet för mänskliga rättigheter inkommer härmed med remissvar över betänkandet Rättssäker samhällsvård för barn och unga (SOU 2026:8).

Sammanfattning

Institutet ser positivt på betänkandets genomgående ambition att stärka principen om barnets bästa och rättssäkerhetens genomslag i LVU-processen.

Vidare välkomnar institutet att utredningen har lyssnat till barn och unga och andra aktörer (se kap 2) och att barnkonventionen och EKMR analyserats löpande och inte endast i konsekvensanalysen. På så sätt framstår arbetet som metodiskt och föredömligt. Dock tycks andra konventioner än de som nämnts i direktivet inte ha beaktats, vilket är en svaghet.

Vad gäller de enskilda förslagen har vi följande synpunkter:

- Institutet **tillstyrker** förslagen om ökad sakkunskap i LVU-processen i kapitel 3 om att LVU-processen ska förstärkas genom att sakkunniga specialister förordnas för att komplettera domstols, socialnämnds och socialtjänstens kompetens men förordar att sådan sakkunskap ska presumeras i fall där barnet har en funktionsnedsättning.
- Institutet **avstyrker** förslaget om att införa en begränsad subsidiär omhändertagandebefogenhet för åklagare (kapitel 4).
- Institutet **tillstyrker** i sak de förslag som rör tidsfrister (kapitel 5), förutsättningar för omhändertagande och krav på underrättelse men understryker proportionalitetskravet. Däremot **avstyrker** vi förslaget om förlängd tidsfrist vid särskilda omständigheter samt förslaget om att lägga till grunden ”något annat destruktivt beteende” eller beteende som närmast är att betrakta som symptom på psykiatriska tillstånd som skäl till tvångsomhändertagande.

- Institutet **tillstyrker** förslagen om förutsättningar för vårdens upphörande, obligatorisk domstolsprövning, vårdplanering och krav på ansvarig socialsekreterare (kapitel 6).
- Institutet **tillstyrker** förslagen om umgänge, syskons klagorätt och obligatoriska drogtester med proportionalitetsbedömning (kapitel 7),
- Institutet **tillstyrker** förslagen om uppföljning (kapitel 8), inklusive förlängd uppföljningstid och utökad möjlighet till uppföljning när insatser upphör oplanerat. Vad gäller **placering på SiS särskilda ungdomshem** (kapitel 9) lämnar institutet synpunkter med krav på genomgripande strukturella reformer i enlighet med funktionsrättskonventionen.

Övervägande

Remissen rör principiella frågor av stor vikt för institutets uppdrag. Förslaget om åklagares befogenhet att omhänderta barn utan föregående domstolsprövning är principiellt nytt och kontroversiellt i svensk rätt och måste avvisas, och frågan om SiS-hemmens förenlighet med funktionsrättskonventionen har varit föremål för flera granskningar i våra egna och andras rapporter och remissvar.

Institutet förhåller sig fortsatt kritiskt till att utredningsdirektiven föregår utredningens slutsatser genom att uppdra åt utredaren att beskriva hur åtgärder ska genomföras, snarare än att föreslå vilka åtgärder som bör genomföras. Genom uttryck som ”oavsett ställningstagande i sak” snävar regeringen in utredarens utrymme och oberoende. Detta kan leda till att viktiga aspekter inte blir belysta. Institutet anser dock att utredaren i detta fall på ett föredömligt sätt löst situationen genom att först presentera de förslag som han förordar och sedan presentera de förslag som utredaren ej stödjer (men var tvungen att presentera enligt utredningsdirektivet).

Då utredningen omfattar såväl lagtekniska som principiella delar kommer vi att fokusera på de frågor som har störst principiell och praktisk betydelse: rättssäkerheten vid åklagares befogenhet, proportionalitetskravet vid drogtester, och den fråga som institutet i rapporter och remissvar berört mest, nämligen den strukturella frågan om SiS-hemmens (o)förenlighet med funktionsrättskonventionen.

Allmän bedömning

Trots att institutet ser positivt på utredningens slutsatser i stort konstaterar vi att den saknar ett sammanhållet rättighetskapitel av det slag som institutet efterlyst i tidigare remissvar. Det riskerar att göra betänkandets rättighetsanalys fragmenterad genom att rättighetsdelar återfinns genom hela utredningen snarare än samlade. Vad gäller konsekvensanalysen i kapitel 11 rör den huvudsakligen ekonomiska överväganden snarare än rättighetsfrågor. Varken funktionsrättsperspektivet eller förbudet mot indirekt diskriminering (barnkonventionen artikel 2, EKMR artikel 14) behandlas systematiskt. Institutet påpekar detta som en metodologisk brist i det samlade LVU-reformarbetet.

Utredningens utformning och parallella förändringar på området

Institutet ser fortsatt kritiskt på den otydlighet som präglar det omfattande och principiellt viktiga reformarbetet. I institutets remissvar över lagrådsremissen (dnr 3.2.1-837/2025) framfördes principiell kritik mot beredningstakten i LVU-reformarbetet, där svar på delbetänkande som innebär genomgripande förändring av nuvarande lagstiftning givits en svarstid på sju veckor över jul och nyårshelgen. Remisstiden för SOU 2026:8 är visserligen mer rimlig med tanke på dess tänkta genomslag, men det parallella beredningsförfarandet - med lagrådsremiss, slutbetänkande och pågående utredningar om SiS-reform (S2024:01) och vårdkedjan (dir. 2025:74) - innebär fortsatta svårigheter för tillämparen att överblicka hur förslagen förhåller sig till varandra och vad konsekvenserna blir av de sammanvägda förändringarna. Detta riskerar att skapa en fortsatt osäkerhet för det enskilda barnet och ungdomen.

Det går därför inte att i nuläget få en överblick över konsekvenserna av utredningens förslag i förhållande till pågående och kommande förändringar på området. Att på detta sätt föreslå parallella förändringar medför stora risker för otydlighet, dubbelarbete, lagar som inte harmonierar, och, i förlängningen risk för ett ineffektivt och rättsosäkert omhändertagande av barn och unga.

Utredningens uppdrag är av särskilt stor vikt för denna grupp sårbara barn och ungdomar. LVU (Lagen om vård av unga) reglerar ett av de mest långtgående

offentliga ingreppen i enskildas liv – frihetsberövande och familjeseparation av barn. Betänkandets förslag tangerar ett flertal centrala rättighetsinstrument:

I Barnkonventionen berörs artiklar 3 (barnets bästa), 9 (rätt till familjeliv), 12 (rätt att komma till tals) och 37 (förbud mot godtyckligt frihetsberövande).

I Europakonventionen aktualiseras frågorna i artikel 5 (rätt till frihet), artikel 6 (rätt till rättvis rättegång) och artikel 8 (rätt till privat- och familjeliv) när det gäller förslag som rör drogtester och umgängesbegränsning.

Funktionsrättskonventionen aktualiseras genom artiklarna 14 (frihetsberövande) och 23.4 (förbud mot familjeseparation på grund av funktionsnedsättning) och i ljuset av att fyra av fem placerade barn på SiS har minst en funktionsnedsättning är det viktigt att analysera omhändertagandets förenlighet med konventionen.

Ökad sakkunskap (kapitel 3)

Institutet tillstyrker förslagen om ökad sakkunskap i processen och menar att det är en viktig förstärkning ur rättssäkerhetsperspektiv.

Institutet ställer sig dock kritiska till att införandet av sakkunniga lämnas till socialnämndernas och domstolens egen bedömning. Det är naturligtvis positivt att sakkunniga ska ha en kompletterande, inte ersättande, roll i förhållande till socialtjänstens och domstolens kompetens. Institutets erfarenhet från granskning av SiS-hem visar att bristande helhetsbild av barnets situation, särskilt avseende neuropsykiatriska tillstånd, kan leda till felaktiga beslut. Bland annat mot den bakgrunden bör det införas en presumtion för att sådan kompetens används i fall där det handlar om barn med funktionsnedsättning.

Åklagares interimistiska befogenhet (kapitel 4)

Institutet menar att utredaren resonerar klokt kring frågan om huruvida åklagare bör ges befogenheter kring omhändertagande. Institutet delar också utredningens uppfattning och avråder bestämt från att ge åklagare en generell befogenhet att fatta beslut om omedelbart omhändertagande då vi menar att en sådan förändring innebär överhängande risker för såväl rättssäkerheten som för

att barns omhändertagande kan komma att ske utifrån andra grunder än det enskilda barnets bästa.

Att låta en aktör som primärt är tränad i brottsutredning fatta beslut om barns omhändertagande riskerar att förskjuta tyngdpunkten från barnets bästa till brottspreventiva intressen, på ett sätt som inte är förenligt med LVU:s karaktär av skyddslagstiftning och riskerar även att komma i konflikt med de rättssäkerhetsgarantier som följer av artikel 5 i EKMR och som kräver att varje frihetsberövande vilar på löpande och aktuell rättslig prövning.

Vad gäller det av utredningen lämnade förslaget om en begränsad och subsidiär befogenhet delar institutet utredarens bedömning att det saknas ett reellt behov som inte kan hanteras inom ramen för befintlig reglering. Institutet avstyrker införandet av en sådan befogenhet.

Tidsfrister (kapitel 5)

Institutet tillstyrker i sak utredningens förslag rörande tidsfrister och underrättelse i fall där barnet är i omedelbart behov av vård. Däremot avstyrker institutet förslaget om att förlänga den möjliga tidsfristen till ett år. Förlängningen av fristen till ett år när barnet håller sig undan kan i undantagsfall vara motiverad, men införandet av en sådan frist har inte bevisats motiverad i relation till den ingripande inskränkning som det skulle innebära för den enskilde. Institutet understryker att kravet på proportionalitet alltid måste vara primärt och nödvändigt.

Förutsättningar för vårdens upphörande (kapitel 6)

Institutet tillstyrker fortsatt förslagen som innebär tydligare förutsättningar för vårdens upphörande och stärkta informations- och överklaganderättigheter (se remissvar över lagrådsremissen dnr 3.2.1-837/2025) och ser därför positivt på de processuella förstärkningarna i SOU 2026:8, inklusive obligatorisk sexmånadersprövning med stöd av 3 § LVU samt krav på namngiven socialsekreterare.

I institutets så kallade övertidsrapport - "I väntan på vaddå – barn och unga blir kvar på övertid vid SiS ungdomshem (diarienumr 3.1.2-316/2024) konstaterade institutet:

”Dagens system för utskrivning bygger på att SiS och socialtjänsten har en dialog kring hur vården av ett barn fortlöper. När tiden börjar närma sig för att barnet inte längre har behov av vård på SiS ungdomshem ska SiS meddela socialtjänsten detta. Socialtjänsten behöver då medge utskrivning för att barnet ska kunna skrivas ut. SiS besked bör inte komma som en överraskning utan ge socialtjänsten tid att hitta ett annat lämpligt boende till barnet. I praktiken fungerar detta ofta inte. Samtliga SiS-personal som vi har träffat, och hälften av socialsekreterarna, berättar att de har erfarenhet av SiS-placeringar där barnet blivit kvar på SiS ungdomshem länge efter att SiS har bedömt att hen är utskrivningsklar.”

Stärkt skydd och rättssäkerhet vid umgänge - obligatoriska drogtester (kapitel 7)

Institutet tillstyrker förslaget om barnets bästa som styrande kriterium för umgängesbegränsning och syskons klagorätt. Avseende drogtester delar institutet utredningens bedömning att en ordning utan behovs- och proportionalitetsbedömning vore oförenlig med EKMR art. 8. Skyldigheten att besluta om drogtest där anledning finns, med bibehållen proportionalitetsprövning, är rimlig.

Uppföljning (kapitel 8)

Institutet tillstyrker förslagen om förlängd uppföljningstid till ett år efter avslutad LVU-vård samt om möjlighet att besluta om uppföljning när andra omfattande insatser – såsom behandlingsinsatser i hemmet eller placering enligt socialtjänstlagen – upphör oplanerat, det vill säga utan att barnets behov av stöd för den skull upphört. Förslaget om undantag vid vårdnadöverflyttning framstår som välgrundat. Den förlängda uppföljningstiden kan också bidra till att minska risken för det som institutet i sin rapport Låsta statliga ungdomshem (dnr 3.3.1-0316-2024) beskriver som övertid, det vill säga situationen att barn blir kvar på SiS längre än vad som är nödvändigt.

En systematisk uppföljning efter utskrivning skapar förutsättningar för att upptäcka och åtgärda situationer där barn riskerar att hamna i ett stödvakuum.

Placering på SiS -ungdomshem (kapitel 9)

Institutet tillstyrker bedömningen att lagstiftningen tydligt måste ange förutsättningarna för placering på SiS särskilda ungdomshem och att sådana placeringsbeslut ska kunna överprövas av domstol utan krav på aktivt överklagande. Detta är en viktig förändring då nuvarande system för in- och utskrivning på SiS ungdomshem inte kan anses vara förenligt med rättssäkerhetskrav.

Institutet vill dock understryka att dessa rättssäkerhetsgarantier kring placeringsbeslut inte ersätter behovet av en genomgripande strukturell reform.

I rapporten Låsta statliga ungdomshem (dnr 3.3.1-0316-2024) har institutet dokumenterat att en överväldigande majoritet av barn på SiS-hem har minst en funktionsnedsättning, att dessa barn i oproportionerligt hög utsträckning utsätts för tvång och avskiljning, och att personalen vittnar om att barnen inte förstår varför de är kvar eller vad som krävs för att de ska få komma hem. De statliga ungdomshemmens nuvarande utformning strider mot funktionsrättskonventionens krav på avinstitutionalisering, och betänkandets förslag adresserar inte detta strukturella problem.

Institutet har i remissvar över lagrådsremissen (dnr 3.2.1-837/2025) tydligt avstyrkt att beteende som är ett symptom på en funktionsnedsättning ska kunna ligga till grund för tvångsomhändertagande.

SOU 2026:8 reglerar visserligen inte frågan om grunden för tvångsomhändertagande, men däremot det processuella skede som följer efter ett sådant beslut - inklusive placering på SiS. Institutets ställningstagande om grunderna för omhändertagande är därmed en nödvändig bakgrund till bedömningen av förslagen i kapitel 9.

Institutet har också i remissvar över lagrådsremissen (dnr 3.2.1-837/2025) avstyrkt befogenheterna att avskilja barn och unga i anslutning till dygnsvilan och vid visst beteende.

Dessa frågor behandlas inte heller i SOU 2026:8, men är en del av det sammanhang inom vilket förslagen om stärkt domstolsprövning av SiS-placeringar (kap. 9) bör bedömas.

Rättighetsanalysen i betänkandet (kapitel 28)

Övergripande kommentarer

För att säkerställa att Sverige fullt ut lever upp till våra internationella åtaganden om mänskliga rättigheter bör det i förarbetena till de föreslagna författningarna tydligt redogöras för hur de internationella åtagandena har beaktats och på vilket sätt de har påverkat lagstiftningens utformning. Detta gäller inte minst i förhållande till FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen), vilken gäller som lag.

Vid inkorporeringen av konventionen underströk regeringen vikten av fortsatt transformering för att säkerställa rättigheternas genomslag i praktiken. Där understryks att det i samband med författningsförändringar finns en möjlighet att förtydliga rättigheternas innebörd inom olika rättsområden, vilket stärker förutsebarheten och ger rättstillämpare ett bättre stöd i tolkning och tillämpning av konventionen. Särskilt fokus bör ligga på principen om barnets bästa som ett tillvägagångssätt i beslutsprocesser samt barnets rätt att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade.

För att uppnå detta mål måste, som institutet framhållit i tidigare remissvar, hela lagstiftningskedjan – från utredningsdirektiv till beslut i riksdagen – präglas av ett människorättsperspektiv.

Vikten av ett sådant förhållningssätt diskuteras också i förarbetena till den nya förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar. Om ett lagförslag påverkar skyddet för de mänskliga rättigheterna i svensk rätt ska utredningen innefatta en

analys av förslaget förenlighet med Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter.

Konsekvensanalysen (kapitel 11) innehåller delar kring ekonomiska konsekvenser och konsekvenser för det kommunala självstyret, vilket naturligtvis är viktiga delar för den lokala tillämpningen och förståelsen av den nya lagstiftningen men det saknas en central del rörande konsekvenserna för att säkra barns och ungas mänskliga rättigheter vid genomförandet av förändringarna.

Konsekvenserna för barn och unga återfinns löpande genom utredningens arbete och barn och unga (kapitel 11.2) och jämlikhet mellan könen (11.3) diskuteras i rättighetsanalysen. Från institutets sida förordar vi dock att ett sammanhållet rättighetskapitel tillfogas utredningen av det slag som institutet i tidigare remissvar har efterlyst för att underlätta implementeringen av dess slutsatser.

Vad gäller utredningens resonemang om att utvidga skäl till omhändertagande till att inkludera sådant som kan anses utgöra ”destruktivt beteende” avråder vi starkt från ett införande av en sådan grund. I våra granskningar av tvångsplaceringar av barn och unga har vi kunnat konstatera att barn och unga med beteenden som har sin grund i psykiska och kognitiva funktionsnedsättningar och barn och unga, ofta flickor, med som har sexuella risk- eller självskadebeteenden inte bör låsas in med hänvisning till detta beteende.

Institutet menar att en sådan grund för omhändertagande utgör fortsatt skuldbeläggande och bestraffning av barn som redan befinner sig i en utsatthet i relation till vuxenvärlden och att ett frihetsberövande, istället för vård och skydd, riskerar att öka denna sårbarhet och straffa snarare än hjälpa det barnet.

För en mer utförlig argumentation kring frågan ber institutet att få hänvisa till vårt remissvar [Utkast till lagrådsremiss För barns rättigheter och trygghet – en ny lag om omhändertagande för vård av barn och unga - Institutet för mänskliga rättigheter](#) (Lagrådsremiss S2025/02039)

Konsekvenser för barn med funktionsnedsättning

Institutet anser att utredningen i viss mån har beaktat funktionsrättsperspektivet men ställer sig frågande till varför utredningen inte i tillräcklig utsträckning beaktat barn med funktionsnedsättningars förutsättningar, rättigheter och behov utifrån funktionsrättskonventionen.

Institutet menar att utredningens arbete kräver att dess rekommendationer gjorts utifrån en konsekvensanalys utifrån FN:s funktionsrättskonvention.

I utredningen föreslås att ”det förhållande att ett barn har ett beteende som närmast är att betrakta som ett psykiatriskt tillstånd inte ska utesluta ett ingripande” enligt LVU (§ 3) om det kan anses finnas behov av den vård som socialnämnden planerar.

I likhet med de synpunkter som inkommit från Funktionsrätt Sverige menar institutet att utredningen på flera punkter brister i den del som berör hur samhällsvården för barn och unga ska förstås utifrån ett funktionsrättsperspektiv. En bristande förmåga att tillämpa en funktionsrättslig analys av frågan riskerar att tolka beteenden hos det individuella barnet eller ungdomen som resultat av bristande föräldraförmåga eller sociala svårigheter. Det riskerar också att frånvaro i skolan tolkas som misskötsamhet utan att en tillräcklig analys av eventuella brister i skolans eller barnpsykiatrins insatser har gjorts. I tillägg till detta finns det risk att barnet blir i praktiken rättslöst om information och kommunikation som rör barnets rättigheter inte i tillräcklig utsträckning anpassas för att barnet ska kunna ta till sig innehållet i den och göras medvetet om de rättigheter som barnet har i förhållande till insatsen.

Ett förslag om möjligheten till användningen av sakkunnighetsmedverkan är ett alltför svagt instrument och lämnar alltför stort utrymme för socialnämnd och domstol att välja att avstå från inhämtandet av yttranden från sådan expertis.

Det saknas vidare en redovisning av befintlig kunskap kring riskfaktorer för att barn med funktionsnedsättning ska dras in i kriminalitet. Det redogörs inte heller för effektiviteten av brottsförebyggande insatser riktat mot olika grupper av barn med funktionsnedsättning.

Funktionsrätt Sverige har i stället förordat att en presumption för införandet av sakkunnighetsmedverkan införs i ärenden där barnet har minst en funktionsnedsättning och tydligare krav på användning av AKK, lättläst information, tolkning och specialpedagogisk kompetens för att tillvarata och säkra barnets rättigheter genom hela processen. Institutet förordar detsamma. Konsekvenser av förslagen för barn med funktionsnedsättning behandlas inte som en egen del, trots att dessa barn utgör en överväldigande majoritet av dem som placeras på SiS. Varken CRPD artikel 14 (förbud mot frihetsberövande på grund av funktionsnedsättning) eller artikel 23.4 (förbud mot familjeseparation på grund av funktionsnedsättning) analyseras i förhållande till de föreslagna bestämmelserna.

Betänkandets konsekvensanalys saknar helt en analys av diskrimineringsdimensionen, såväl direkt som indirekt diskriminering, trots att betänkandets egna uppgifter tydliggör att förslagen träffar barn med funktionsnedsättning i oproportionerligt hög utsträckning. Institutet efterlyser ett tydligare och mer sammanhållet funktionsrättsperspektiv i den fortsatta beredningen av lagstiftningen.

Institutet har i rapporten Låsta statliga ungdomshem (dnr 3.3.1-0316-2024) konstaterat att barn med neuropsykiatriska och intellektuella funktionsnedsättningar utsätts för tvång, avskiljning och vård i enskildhet i oproportionerligt hög utsträckning jämfört med barn utan funktionsnedsättningar.

Det utgör en form av indirekt diskriminering som varken är förenlig med barnkonventionens artikel 2 eller med CRPD artikel 5. Att betänkandets konsekvensanalys inte behandlar denna fråga är en väsentlig brist, särskilt mot bakgrund av att FN:s funktionsrättskommitté i sina senaste rekommendationer till Sverige (CRPD/C/SWE/CO/2-3, 2024) uttryckligen kritiserat den statliga samhällsvården av barn och unga.

Utredningen saknar också en analys av vilka barn som berörs och vilka barn som riskerar att hamna mellan stolarna.

Barn med multiproblematik, och barn från socioekonomiskt utsatta familjer riskerar att bli särskilt utsatta för tvångsomhändertaganden och det saknas i utredningen förslag på hur barn kan ges särskilt stöd för att säkerställa deras rätt att komma till tals, genom aktiva åtgärder och stöd för att säkerställa delaktighet i processen.

Barn med neuropsykiatriska och intellektuella funktionsnedsättningar utgör en stor andel av dem som placeras på SiS-hem, och de är samtidigt den grupp som löper störst risk för lång placeringstid och upprepat tvång. Betänkandets förslag om tydligare vårdplan och namngiven socialsekreterare (kapitel 6) och om förlängd uppföljning (kapitel 8) kan förbättra situationen för dessa barn i den mån de tillämpas konsekvent. Avgörande är dock att avvikelser från vårdplanen uppmärksammas, att uppföljningen faktiskt inriktas på att identifiera onödig kvarstående placering, och att det finns alternativa vårdformer att tillgå där någon med kännedom om barnets funktionsnedsättning deltar i planeringen.

Förslagen i relation till EKMR & Barnkonventionen

När det gäller konsekvenser för EKMR artikel 5 och Barnkonventionen artikel 37 (rätten till frihet) behandlas dessa ytterst knapphändigt i kapitel 11.

Som institutet konstaterat i sin rapport finns en betydande risk för att vissa barn blir kvar på SiS-hemmen på övertid men inte heller detta tas upp som en fråga för de barn som är inlåsta inom den ettåriga tidsfristen, trots att de är omhändertagna längre tid än nödvändigt.

Tidsfristen vid undandragande (kapitel 5) är det enskilda förslag som ger störst anledning till oro ur artikel 5-perspektiv. Utredningens förslag innebär att om vården inte kan påbörjas på grund av att barnet eller den unge håller sig undan eller hålls undan, upphör rättens beslut att gälla om vården inte har påbörjats inom ett år från den dag då beslutet vann laga kraft, i stället för nuvarande fyra veckor.

En förlängning från fyra veckor till ett år måste konstateras vara en kvalitativ förändring.

Artikel 5 EKMR kräver att varje frihetsberövande vilar på löpande och aktuell rättslig prövning. Utredningen noterar självt att ett beslut om att omhänderta ett barn eller en ung person inte ska kunna användas som påtryckningsmedel, men ger ingen konkret analys av hur ett kvarstående beslut under upp till ett år kan undgå att i praktiken fungera just som ett sådant påtryckningsmedel. Det saknas en proportionalitetsanalys av om ett ettårigt förfall är nödvändigt.

Det är dock positivt att utredningen tycks ha tagit fasta på institutets yttranden om att barn som vill överklaga beslut om omhändertagande skall ges tillgång till offentligt biträde, utifrån en grundprincip om att frihetsberövade barn och unga måste ha tillgång till reell och effektiv rättslig prövning. Det är dock viktigt att samtidigt påpeka att det ettåriga förfallsbeslutet motverkar denna princip om det inte kopplas till en obligatorisk och regelbunden prövning för att inte innebära en de facto kränkning av artikel 5.

Förslaget om åklagarbefogenhet (kapitel 4) aktualiserar också EKMR artikel 6. Institutet noterar att utredaren själv avsett att avråda från befogenheten men på grund av utredningsdirektivets utformning ändå lämnat ett sådant förslag. Institutet delar utredarens bedömning om att detta förslag inte bör införas.

Införandet av åklagarbefogenhet trots utredarens tydliga avrådan torde innebära alltför stora rättssäkerhetsrisker. Institutet anser att detta förhållande i sig motiverar att förslaget bör strykas i sin helhet. Om befogenheten likväl införs måste det säkerställas att beslutet omedelbart överlämnas till socialnämnden och underställs domstol, att beslutsmöjligheten är så snäv att den inte i praktiken kan utvecklas till ett alternativt spår vid sidan av socialtjänstens, och att barn och vårdnadshavare får tillgång till juridiskt biträde utan dröjsmål.

Ärendets handläggning

Detta remissvar har beslutats av direktören Fredrik Malmberg och föredragits av utredaren Hanin Shakrah.

Fredrik Malmberg
Direktör